ONA
ŠABLAUSKIENĖ
KALNUOSE

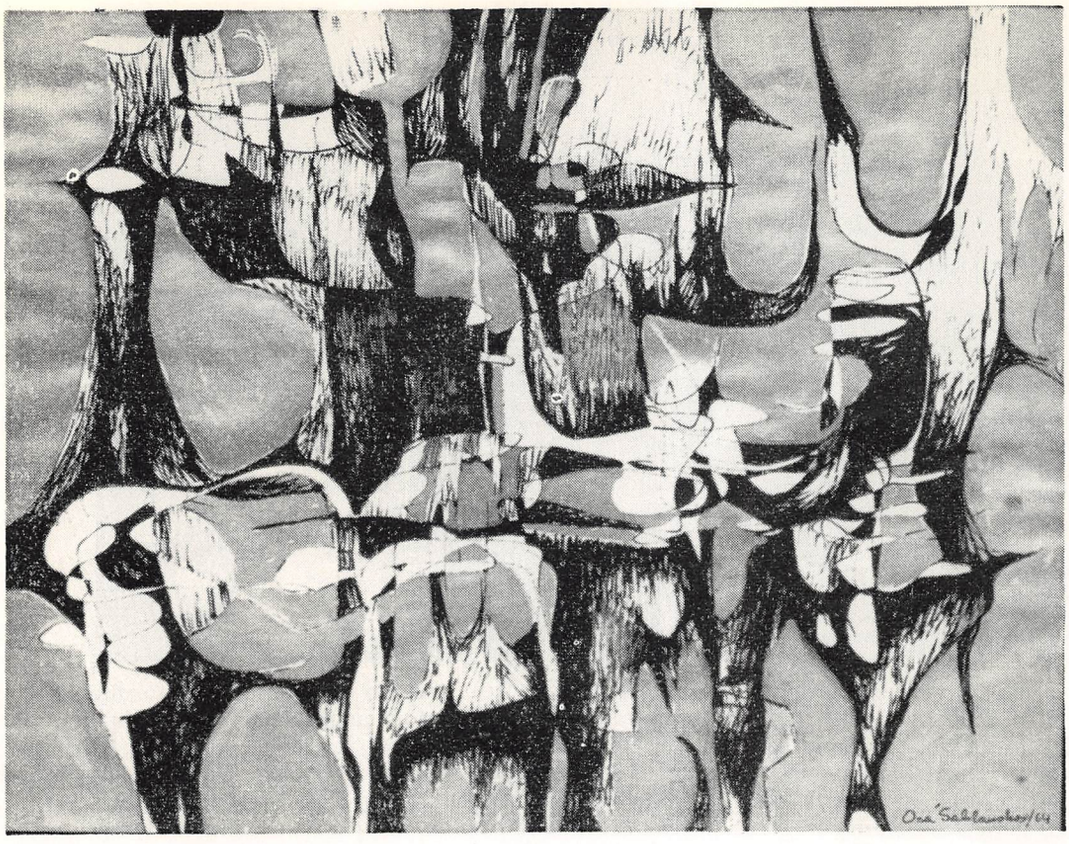

auksakaliai galvoja kitaip, ir jiems pavyko įtikinti šimtus tūkstančių moterų pakeisti senamadiškus žiedus į naujoviškus.

Kosmetikos srityje irgi paskubom įvedami nauji stiliai. Nagų poliravimo atspalviai keičiami kas šeši mėnesiai.

Vyrai labiau laikosi senų madų. Jie užsispyrę ir nenori priimti naujų stilių. Agresyvūs pardavėjai tiesiog nusiminę, matydami kaip vyrai nešioja iki visiško sudėvėjimo švarkus ir batus. Tačiau pastaruoju metu ir vyrų aprangoje įvesta daug naujovių. Švarkų atlapai dabar žymiai susiaurėjo, apikaklės žemesnės, prikimšti pečiai visiškai išnyko, skrybėlių kraštai irgi gerokai apkarpyti, ir vyrai nori nenori, turi tokias nešioti.

Vyrų batai irgi turėjo pasiduoti susendinimui. Dabar vyrų batai madų atžvilgiu rungtyniauja su moterų. Žmona lengvai gali būti įtikinta, kad jos vyras prastai rengiasi, jeigu jis nešioja įprastinius batus.

Periodiniai gaminių stilių pakeitimai netik suranda naujų pirkėjų, bet įgalina gamintojus padidinti tų daiktų pardavimą ir ištuštinti sandėlius. Dėl šių motyvų gaminių priverstino susendinimo technika aprangos srityje greitu laiku buvo panaudota ir pritaikinta įvairiausiom gaminių rūšim, jų tarpe netgi ir šaldytuvams, televizoriams ir baldams. Taip, pvz. televizoriai anksčiau būdavo dirbdinami taip, kad galėjo aštuonerius metus tarnauti be jokių pataisymų. Tačiau ilgai taip negalėjo būti. Pradėta blogint lempų kokybę ir mažinti jų skaičių. Anksčiau būdavo vartojamos kiekvienai funkcijai atskiros lempos. Naujos lempos galėjo atlikti keletą funkcijų, tačiau, kai tokios lempos sugesdavo viena dalis, reikėjo išmest visą lempą ir įdėti naują. Be to, tos naujosios lempos teturėio tik pusę senųjų lempų patvarumo. Visi žinome kaip greit sugenda įvairūs elektriniai aparatai, kaip, pvz. skrudintuvai, glaistytuvai, kavinukai.

Prekybininkai skatina amerikiečius užmiršti senus papročius ir būti nerūpestingais pirkėjais. Dabar, kai vis daugiau ir daugiau amerikiečių apleidžia kaimus ir apsigyvena miestuose, malonumų jieškojimas kaip vadovaujanti gyvenimo filosofija, vis daugiau ir daugiau randa pasekėjų. Žmonės dabar labiau linkę turėti ir išleisti nei anksčiau taupyti ar rungtyniauti su kaimynais. Vis didėjantis gėrybių prieinamumas, be abejo, prisidėjo įsigalėti hedonizmui (malonumų jieškojimui). Karai ir gyvenimo netikrumas atominiam amžiuje taip pat paskatino gyvenimo tik tai dienai nuotaikos sudarymui.

Šventės Amerikoje panaudojamos tam pačiam reikalui. Taip, pvz., motinos dieną prekybininkai tikina vaikus turint nupirkti motinai už 17 dol. dovanų. Tėvų diena atseina pigiau, nes tereikia tik 7 dol. Mokslo baigimo proga kiekvienam graduantui reikia išleisti 10 d. Tačiau didžiausio eikvojimo šventės, be abejo, yra Kalėdos, nes tai ne tik pačios Kalėdų šventės, bet ištisas sezonas. Vidutiniškai kiekviena mergaitė kasmet dovanom išleidžia 55 dol. Kalėdų sezonas paprastai pradedamas jau lapkričio antrą savaitę. Nereikia užmiršti nė Valentino dienos, kai mylimųjų šventė panaudojama padidintiem pirkiniam.

Malonumų jieškotojai skatina amerikiečius pamėginti pakitimus. Visa kas "sena", "naudota', ar "patvaru" niekinama. Žmonės įtikinėjami esą jiems reikia naudotis ir džiaugtis "tuoj pat" visu tuo kas pasiekiama, nepakėlus piršto. Visa ką mes perkame turi būti paruošta, "ready" naudotis, nešioti, valgyti ar gerti. Sociologai įrodinėja, kad amerikiečių visuomenėje jau esąs įvykęs posukis nuo taupymo, saugumo filosofijos, į eikvojimo ir neatidėliojamo patenkinimo filosofiją.

REGINA JAUTOKAITĖ VANDENYJE (ALIEJUS)

Tačiau Amerikoje esama ir kitaip galvojančių, kurie sako, kad JAV ūkio tikslas yra ne gaminimas vis didesnio kiekio, vis naujų gėrybių, bet sukūrimas aplinkumos, kurioje kiekviena amerikiečio šeima galėtų turėti gerą namą gyventi, gerą mokyklą vaikams mokytis, gerą susisiekimą ir geras progas kultūrinei bei dvasinei pažangai. Visa tai turint galvoje, yra betgi nenuslepiamas faktas, kad amerikiečių privatinis turtingumas supamas visuomeninio skurdo. Nors amerikiečiai džiaugiasi asmeniniu aukščiausiu gyvenimo standartu, jų visuomeninis lygis žemiausias visame Vakarų pasaulyje. Amerikiečių miestai užteršti negražumų ir dusinami automobilių dūmų. Nors ne visi su tuo sutinka, bet reikia tik palyginti kiek šimtų bilijonų kasmet išleidžiama patenkinti privačius poreikius ir kiek viešam visuomeniniam reikalui. Nėra jokios lygsvaros. Piliečiai vos pakenčia daromas išlaidas viešam reikalui. Taip, pvz., automobiliai laikomi svarbesniais už plentus, kuriais jie rieda, mokslas esąs naudingas, o mokyklų tualeto sėdynių gamyba nenaudinga, dulkiasiurbliai, palaiką švarą, reikalingi, o gatvių valymo mašinos, palaikančios jų švarumą — nereikalingos išlaidos. Viso to pasėkoje amerikiečių namai švarūs, o jų gatvės dažniausiai purvinos.

JAV viešosios sveikatos įstaigos duomenimis, amerikiečių miestų oras darosi vis nešvaresnis. Štai anot jos dvylika nešvariausių miestų Charleston, W. Virginia, East Chicago, Ind., Phoenix, Ariz., Los Angeles ir San Bernardino, Cal., Chicago, Ill., Philadelphia, Pa., Buffalo, N. Y., Detroit, Mich., St. Louis, Miss., El Paso, Tex., ir Anchorage, Alaska.

Kiti duomenys rodo, kad didžiuose miestuose lindynių problema vis blogėja. Reikėtų šimto bilijonų dolerių JAV lindynėms nušluoti. Visi sutinka su tuo, kad JAV miestai suspausti ir nešvarūs. Juose pasigendama erdvės, parkų, gerų mokyklų, apverktinai stinga malonumų, kurių galima laukti iš turtingiausios žmonijos istorijoje civilizacijos.

Keliautojas po JAV miestus pasigenda kokio žymesnio paminklo, fontano ar šiaip kokio centro, kokius turi dauguma Europos miestų, kaip pvz., Triumfo arka, Šv. Morkaus aikštė, kurie suteikia pasigėrėjimo ir didingumo jausmus. Tuo gi tarpu daugumoje amerikiečių miestų jų centrus sudaro paprasta gatvių kryžkelė, kur stovi išsirikiavę didžiosios krautuvės ir bankai. Betkuria kryptimi keletą blokų pasukęs į šalį, žmogus atsiduria tarp lindynių, sandėlių ir senų automobilių laužynų.

Dauguma amerikiečių miestų neturi vietų, kur žmonės galėtų patogiai, be didesnių išlaidų, pailsėti: sodų, muziejų, viešųjų paplūdymių, žaidimų parkų. Gėlėmis apsodintų aikščių ir gatvių, taip džiuginančių žmogaus akis, retai kur tegalima pamatyti.

Taip pat mažai tesirūpinama ir tautos saugumo bei gerovės reikalais. Pastaraisiais metais JAV tiem dalykam teišleido nepilnus 4% savo tautinių pajamų, kas sudaro beveik tiek, kiek kasmet amerikiečiai sumoka skolų už automobilius.

Nelabai geriau ir su švietimu. JAV trūksta 250.000 klasių ir 500.000 mokytojų. Norint į mokytojus patraukti gabesnius asmenis, reikia pakelti jų atlyginimą. Dar visai neseniai JAV švietimui išleisdavo vieną centą, palyginus su vienu doleriu, išleidžiamu krašto apsaugai. Šiuo metu daugiau kaip šimtas tūkstančių vidurinių mokyklų absolventų negali eiti aukštojo mokslo dėl lėšų stokos. Kolegijose mokymosi išlaidos auga sparčiau už šeimų pajamas.

Kita didelė krašto negerovė yra nuolatinis trūkumas sveikatos įstaigų ir jas aptarnaujančio personalo. Taip trūksta gydytojų, gail. seserų ir įvairaus techninio personalo, kad šios srities būklę reikia laikyti aliarmuojančia. Ryšium su nepaliaujamai didėjančiu gyventojų prieauglium, būtinas reikalas dešimtmečio bėgyje paruošti bent 40% daugiau gydytojų. Dar blogiau su ligoninių trūkumu. Pasigendama vieno milijono lovu. Tam reikalui penkerių metų bėgyje reikėtų išleisti apie 20 bilijonų dolerių.

Šalia to, amerikiečiams reikia išspręsti milžinišką spaudimą vis didėjančių milijonų žmonių, susilaukusių 65 m. amžiaus. Jų dauguma turi pragyventi iš 1000 ar ir dar mažesnių metinių pajamų visuotinės gerovės laikais, kai vidutinės šeimos pajamos prašoka 6000 d. Tie žmonės neturi patapti našta savo vaikams ar visuomenei ligos ar susenėjimo atvejais. Ankstybesnių